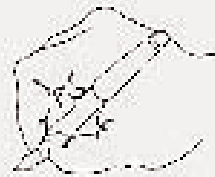

JOSEP ROMEU I FIGUERAS

Imatges i metàfores

Poesia 314

Poètica de la identitat

Feliçment recuperat per al conreu de la poesia des de fa ben poc, Romeu i Figueras ens ofereix una nova mostra del seu treball líric en aquest recull que indaga en la consciència del propi ésser; en la relació amb els altres, amb ell mateix i amb el diví.

Sovint s'ha dit que les modes i les tendències tenen un moviment d'anada i de tornada semblant al d'un pèndol, i potser

el cas de Josep Romeu i Figueras (*Òdena*, 1917) en siga un exemple. Conegut sobretot com a assagista i crític literari, bàsicament en l'àmbit de la literatura popular, els seus inicis estigueren, tanmateix, marcats per una intensa vinculació a la poesia. Però quan el 1951, amb *Obra poètica*, reunia tot el seu treball líric, semblava posar punt i final a aquest gènere. Fins i tot, va optar per deixar inèdit el llibre *Tres cicles de retorn* «per la crítica dels anys 60 [...] una crítica molt dura i molt polititzada, interessava més l'aspecte social, marxista de l'obra, que la poesia». Així, l'autor hauria tingut el coratge d'emmudir quan va creure que havia passat el moment de la seua poesia, i de tornar-hi quan els vents eren favorables. Perquè el 1993, després de molts anys de silenci, es reeditava aquest treball –incloent-hi *Tres cicles de retorn*– amb el títol de *Tots els poemes* i, recentment, Romeu i Figueras en reprenia el conreu amb la publicació de *Versos a mitja veu* i *Ésser i estar*, tots dos l'any 2000, i d'aquest *Imatges i metàfores*, fa tot just uns mesos. En concret, aquesta obra recull, en tres apartats, poemes que tenen en la intimitat i en la consciència del propi ésser una

---

IMATGES I METÀFORES

JOSEP ROMEU I FIGUERAS

PRÒLEG DE SEBASTIÀ ALZAMORA

COL·LECCIÓ «POESIA 314», 110

64 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2002

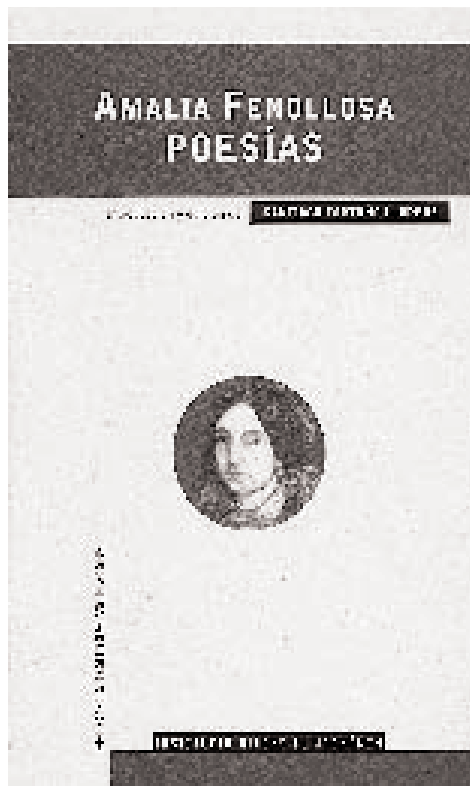
unitat que els vertebrava, amb un treball formal impecable. A la primera part, «Des de l'urbs», l'autor s'interroga sobre

la seua condició de ciutadà –sobre «El ser i el ser amb els altres», com diu Sebastià Alzamora– sense defugir una visió de la part més inhumana de la ciutat: «Tan tristes les maltempsades / que afecten poblats sumits / a fam duríssima! / Misèria vergonyant / en l'urbs ubèrrima i rica, / sens caritat!». A «Concordances», el fet poètic té una important presència en unes composicions que indaguen, des de la dignitat i un sentit pregonament humanista de l'existència, en les formes de viure: «Perquè amo i he estimat, té un sentit / ma condició humana i sensible». Mentre que la tercera, «Encara el diví», centra la recerca en la voluntat de transcendència i invoca, en aquest sentit, la divinitat: «vaig finalment a Tu, ara que em sé captaire / de llum definitiva per a un etern saber». En suma, una poètica de la identitat i de l'experiència que està lligada als grans noms de la poesia catalana, des de March fins a Riba. Una poesia que transcendeix l'anècdota per esdevenir universal, i oferir-nos un llibre actual però amb perfum de clàssic; perfum que, diguem-ho de passada, no és el de la naftalina.

Pere Calonge

La discreta elegància del segle XIX a Castelló de la Plana

La poetessa Amalia Fenollosa nasqué a Castelló de la Plana el 1825 i morí a Barcelona el 1869. Amb una producció literària fins ara dispersa i en part desconeguda, trobem reunida la seua obra, alhora que és recuperada aquesta figura amb un acurat estudi sobre la seua trajectòria.

POESÍAS. AMALIA FENOLLOSA

SANTIAGO FORTUÑO LLORENS (ED.)

PRÒLEG DE ROSA NAVARRO DURAN

---

418 PÀGINES

INSTITUCIÓ ALFONS EL MAGNÀNIM, VALÈNCIA, 2002

Encara que la figura d'aquesta escriptora ja havia estat objecte d'alguns estudis anteriors, creiem que aquesta edició a càrrec de Santiago Fortuño suposa, d'alguna manera, la presentació plena i unificada de l'obra lírica de Fenollosa. A més, són publicades quatre cartes a Víctor Balaguer i un poema inèdit. Sorgida sota una clara adscripció romàntica i enmig d'una societat hostil a la conquesta per part de la dona d'un paper rellevant en el món social, fou una escriptora d'extracció burgesa i de clara consciència de gènere, tot passat pel sedàs romàntic. La seua obra es desenvolupa en el marc temporal del regnat d'Isabel II: no debades ha estat inclosa en l'anomenada «generació de 1843», l'any de la coronació de *la Chata*. Les seues produccions responen amb lleus variacions al cànon isabelí que «identifica la belleza artística con aquellas obras de inspiración cristiana y moralizante [...] (y) se inspira en una sistemática transmisión de contenidos virtuosos y antirrevolucionarios». Els mitjans de difusió de la seua poesia, des de l'època de l'adolescència, se centren en les revistes més o menys literàries de l'època, on ja publicava als setze anys, a banda d'altres nombrosos periòdics arreu de la geografia peninsular. Hem de destacar també la profunda relació d'amistat que mantingué amb el renaixencista

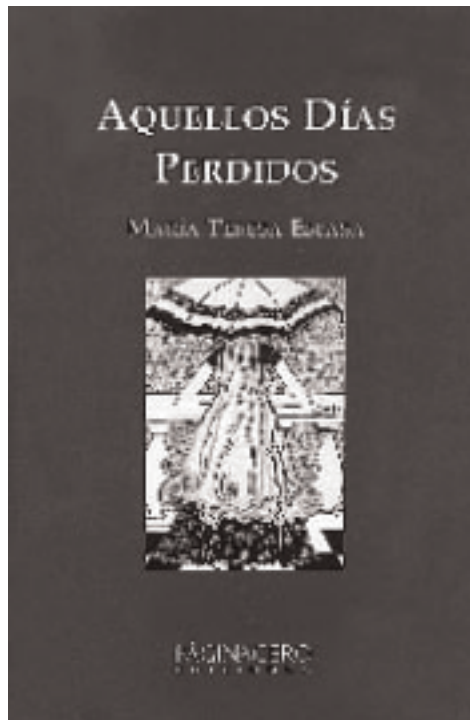
Víctor Balaguer, tot formant un curiós i quasi simètric paral·lelisme amb el progressista Constantí Llombart, i amb les poetesses contemporànies Manuela Cambroner i Vicenta García Miranda. En un plànol estrictament literari, tres són els temes que basteixen la seua producció lírica: *el mal du siècle* –romàntic habitual–, la conscienciació femenina i les peces de circumstàncies. A banda, escriví també dues novel·les breus i una obra de teatre, la qual ens és desconeguda. Altrament, Amalia Fenollosa es conforma com una escriptora fixada a una societat que la mira amb recel, on malda per desenvolupar una obra seriosa i de qualitat, sense permetre que les distàncies o el relatiu aïllament social puguen impedir-ho. Alhora, és plenament conscient de les limitacions ambientals imposades per raó de gènere i que reivindica el seu lloc en la societat decimonònica emergent.

La fi de la carrera literària d'Amalia Fenollosa és, però, producte del seu temps: deixa d'escriure en el moment de contreure matrimoni amb el periodista de Barcelona Joan Manyé i Flaquer, doncs li sembla que el fet de conrear l'escriptura resulta un «robo» al «culto» del seu espòs: unes acaballes, doncs, pròpies encara del seu temps, un temps contra el qual es volgué rebel·lar.

Alexandre Navarro

Vida en verso

Aquellos días perdidos es un libro que recapitula una experiencia vital, como corrobora la colección diacrónica de fotografías de la autora que también resumen toda una vida. El poemario se encuentra dividido en cinco partes, representando cada una una época distinta.

AQUELLOS DÍAS PERDIDOS

Mª TERESA ESPASA

COL·LECCIÓ «ARCO IRIS», 8

---

72 PÀGINES

PÁGINACERO EDICIONES, VALENCIA, 2002

Aquellos días perdidos es la última entrega poética de Mª Teresa Espasa, autora nacida en Denia y vecina de Valencia desde los once años. Licenciada en filosofía y teología y profesora de enseñanza media, Espasa viene dedicándose desde hace tiempo principalmente a la poesía, tanto en lo que respecta a su escritura como a la organización de actividades culturales. Entre los poemarios que Espasa ha venido produciendo a un ritmo regular se encuentran *Desierto articulado* (1992), *El bazar de los insomnios* (1994), *El gesto habitual de la torpeza* (1997), *De la ilusión del amor a la pérdida del tiempo* (1998), *Cuando quieras llamas* (1999), *El ocio de la gaviota* (1999) y *Poesía ¡al límite!* (2000). Las cinco partes del poemario *Aquellos días perdidos*, que representan cada una una época distinta, son: «Señas de identidad», «Paseo del saladar», «Bajo la sombra del Montgó», «Los versos más tristes» y «Penúltimo intento», además de un «Epílogo» también en verso que ejerce el papel duplicado de epítome de un epítome.

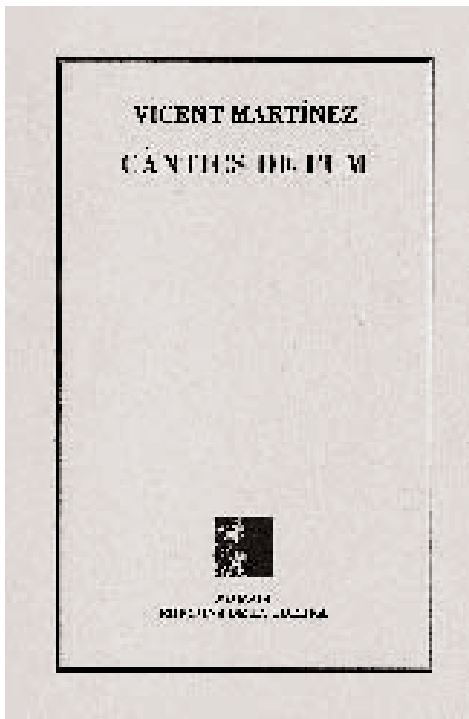
La de Espasa es una poesía intimista, que busca siempre los tonos medios, con una voluntad de hacerse entender sin recurrir a las posibilidades más ex-céntricas del lenguaje. El asunto predominante de la obra es sin duda el pa-

so del tiempo en sus múltiples formas y apariciones; una fenomenología de la fugacidad y una sentimentalidad que va de la serena melancolía de una infancia que se intuye tibia y agradable, si no feliz («Historias de La Pedrera» o «Tarde de campo»), incluso cuando se recuerdan sus terrores («Señas de identidad», V), a modos más acerbos del recuerdo, como los que se desprenden de los amores idos, y entonces la temporalidad adopta la forma de los ladrones que buscan su parte del botín en casas ajenas («Como el rayo del sol»), o la herida de la primera muerte de crueldad innombrable en el animal doméstico («Pampapa»); en ocasiones con la simple precisión que garantiza la verdad de lo sucedido («Calle San Juan, número ocho», «La casa del abuelo»). Pero es sin duda la concepción de la literatura como un refugio contra o después de la vida, perceptible en «Cuando el viento», lo que da el tono de la obra: «Sólo por la necesidad de vivir, / de encerrar el tiempo entre paréntesis, / aprendí a refugiarme en las palabras / que muy poco a poco iban trazando / la estructura de un poema».

Miguel Catalán

El ritme d'un alé que perviu

Trobem en *Càntics de fum* la mirada mediterrània dels paisatges i dels entorns més íntims, la sensualitat i el ritme constant d'un batec vital. Una proposta treballada d'evocadores atmosferes en el primer llibre de poemes d'una veu amb experimentat rerefons.

CÀNTICS DE FUM

VICENT MARTÍNEZ

IL·LUSTRACIONS DE T. CAÑETE

COL·LECCIÓ «EDICIONS DE LA GUERRA», 45

72 PÀGINES

EDITORIAL DENES, VALÈNCIA, 2002

Que Vicent Martínez publique el seu primer llibre de poemes no ens ha de confondre respecte a la seua dedicació a l'ofici de trobador, lluny de creure'l nouvingut caldrà interpretar-ho com un eixamplament de les seues manifestacions expressives. Aquest poeta de Tavernes dels Blanquers –com li agrada matisar– ha estat lletrista del grup Carraixet i se'l pot veure actuar en l'interessant espectacle poèticomusical Badall, però també podem sentir la seua veu recitar, entre altres coses, a Ràdio Klara. Així, a *Càntics de fum* trobem l'acurada presentació d'una veu colrada amb el cant i les actuacions.

L'obra està dividida en dues parts d'extensió desigual. Els primers nou poemes conformen el grup intítulat «Des de l'Egeu», de clara identificació mediterrània, on aflora la memòria de paisatges, sons i gestos que l'autor destaca d'aquelles illes del Llevant. També d'allí resultaria més exacte, perquè l'oli, les

parres, els pins o el salobre, així com el lirisme i la delicadesa d'una terra a vora mar que des d'antic és treballada sota el sol, ens són imatges ben familiars. De fet, aquesta sensualitat vital persisteix en les atmosferes que se gueixen, si de cas més cassolanes i més personals. Com quan es fan evidents les referències a paisatges valencians, al senyor Valor, a racons de la ciutat de València, o quan empra personalitzacions per als estímuls perceptius. I juga amb la mescla: «Sàvies mans a la palpa,/ ulls tendres a l'oïda,/ convidant llavis tènues/ a beure blancs poemes/ per llegir licors a la taverna.»

En el segon bloc del llibre («Atmosferes»), una primera part se centra en l'encís i l'estima, en l'impuls amatori, mentre que la darrera i més extensa versa sobre l'experiència individual que busca transcendir-se en l'expressió i compartir. Al llarg de l'obra trobem descripcions insinuades en llistats o en reiteracions matisades, així com les resonàncies musicals. Per moments, la lectura dels versos de Vicent Martínez ens evoca la sonoritat de la seua veu de recitador greu, amb un ritme entretallat en dosis precises d'expressió, com si els mateixos poemes bategaren.

Cal destacar també la presència de cinc dibuixos de T. Cañete, que segueixen

consecutivament cada títol, ja siga el del llibre com el de cada secció, i ens els relacionen amb imaginatius suggeriments. Llàstima d'alguna estridència tipogràfica. Finalment, de les tres dedicatòries que l'autor escriu en l'obertura hi ha una més íntima, una altra als amics de l'Aplec que ens remet a una ciutat a cau d'orella que ara s'arrecera en el record, i una per a tots els que han sofert qualsevol tipus d'exili, que marca l'abast general, solidari i compromés de la seua escriptura, juntament amb la idea d'intercanvi que travessa el llibre: «Esguitaré poemes/ guspirejant entre boira/ entrellaçant enteniments./ Esguitaré poemes/ colpidors com sagetes/ escandint sensacions.»

Eduard Ramirez

Vicent Penya o la quotidiana saviesa d'un poeta

Vicent Penya ha esdevingut un dels poetes que, d'una manera silent i sòlida, ha sabut bastir un món personal, amb notes d'elevada sinceritat, profund domini del llenguatge poètic i una creença absoluta en la poesia com a redempció de les misèries quotidianes.

EL JOC

VICENT PENYA

PRÒLEG DE XULIO RICARDO TRIGO

COL·LECCIÓ «POESIA», 13

---

80 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

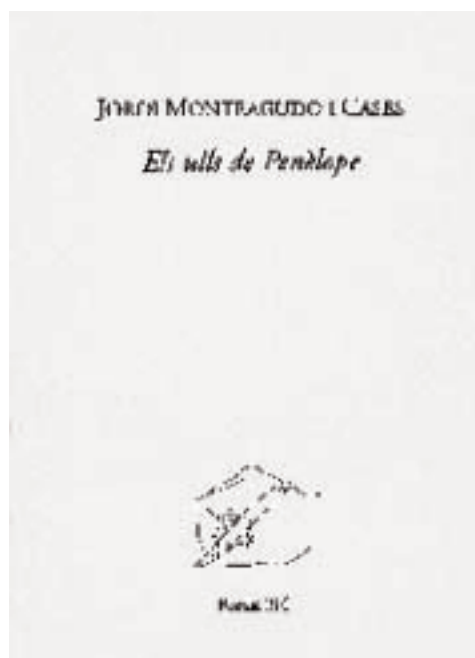
Aquest poeta, nascut a Rafelbunyol (l'Horta Nord) fa quaranta-un anys, ha recollit en un sol i contundent volum diversos poemaris guardonats al llarg i ample de la nostra premiable geografia literària. Tots ells guarden una elevada similitud temàtica i formal, que ens remetent a una pretesa senzillesa, quasi com un volguda revisitació dels paradisos perduts de la pròpia infantesa. Sota aquesta primera impressió, però, es concreta un intens treball discursiu on el poeta recupera una llarga sèrie de personatges, elements, situacions i indrets que li permetran tornar a bastir el temps perdut. El recull oscil·la entre el to elegíac –d'una elegia blanca, però, acostada al tractament de Llorenç Villalonga– i l'aparentment *naïf*, com el de Vicent Andrés Estellés a *Antibes*, però sense oblidar un vessant escatològic, cru, elemental, fins i tot descarnat quan l'ocasió mereix ser retratada sota aquesta òptica contundent. De la mateixa manera, en aquesta obra de Peña, la terra, la musicalitat terrible i evocadora dels topònims, juga un paper important, així com les elementalitats, les realitats alhora dures i enyorades d'un món desaparegut a dos nivells: el personal, de l'home que envelleix, i el col·lectiu, d'aquell temps irrecuperable, dels espais desapareguts o transformats per a sempre més. Allò que distingeix i en-

nobleix d'alguna manera la poesia de Peña és l'epicitat que sorgeix amb força, una elevada força expressiva, rere la senzillesa que abans hem esmentat. A més, cal assenyalar l'ús exclusiu com a forma mètrica del tercet blanc, que limita i alhora condensa les possibilitats de la veu poètica. Així, trobem moments tan contundents com aquest: «Estàvem acostumats a conviure amb la merda./La merda, de tant en tant, ens assaltava/ pels racons més insospitats. Cabassos de merda». Tanmateix, Peña arriba a moments d'un lirisme aclaparador, com «Un fil de llet brollava del pit de la mare./ La carona esguitada de llet del pit de la mare./ Un somriure tendre bevia del pit de la mare». Amb exemples com aquests, podem concloure que Vicent Peña («Peña» per als amics, segons l'inoblidable presentació de Manel Alonso a *L'Aljama*) domina tots els ressorts del llenguatge poètic, amb una posició de serena creença en les possibilitats de la poesia com a vehicle expressiu. Per això, aquest autor, mereix una consideració de primer rengle entre els escriptors de la seua generació, tot i que potser les perifèries que patim a nivell col·lectiu i l'escàs afany de protagonisme, creen el bosc que no ens deixa veure arbres com aquest.

Alexandre Navarro

Què miren els ulls de Penèlope?

Amb *Els ulls de Penèlope* el poeta i crític Jordi Monteagudo va obtenir la XXI edició del Premi de Poesia Senyoriu d'Ausiàs March que organitza el poble de Beniarjó, un guardó des del qual s'han donat a conèixer alguns poetes de destacat interès de les darreres generacions.

ELS ULLS DE PENÈLOPE

JORDI MONTEAGUDO I CASES.

COL·LECCIÓ «POESIA 314», 109

70 PÀGINES

EDITORIAL TRES I QUATRE, VALÈNCIA, 2002

Jordi Monteagudo, amb aquest aval, es presenta al públic lector amb un llibre de poesia que gira entorn al mite de Penèlope. La factura d'aquests poemes de vers lliure els lliga i els acosta al fet teatral, concretament al monòleg, són versos en la seua majoria que demanen ser declamats en veu alta. La veu del poeta s'adreça a un tu d'una manera clara, directa i amb una gran força lírica. S'alça des del centre de la pàgina com si fóra el centre d'un escenari i, sota l'atenta mirada de Penèlope en la platea, denuncia, acusa, avisa, acull, es confessa, ens parla dels temes de sempre, però amb el seu propi timbre, el seu propi to. El poemari es dividix en tres parts: «El món sobre els muscles», «Secret espant» i «Penèlope torna a Ítaca». El primer està format per cinc versos, és per tant el més breu i el que d'alguna manera posa en perill l'equilibri del llibre, ja que la segona i la tercera part tenen dènou i díhuit composicions cadascuna.

En «El món sobre els muscles» Montegudo oferix acolliment a tots els desencantats, desgraciats i miserables del món com un nou messies que creu tindre el guariment de tota desgràcia aliena. Ho fa mitjançant cinc poemes, en forma de clam religiós, escrit d'una manera tan clara que el lector quasi oblida que darrere d'eixa claror està la trampa del doble sentit, la crítica dura a l'egocentrisme i la vanitat exacerbada.

«Secret espant» té el ressò de la poètica de Vicent Andrés Estellés i Salvador Espriu, dos poetes que de tant de témer i de fer-nos partíceps del dolor que els produïa el pensament de la mort arribaren a parlar d'ella com si d'algú del veïnat es tractara. La mort guaita Montegudo, l'observa i espera el moment de jaure amb ell i, després d'un coit infinit, endur-se'l (encara que Pessoa ens va avisar que el poeta és un fingidor, hi ha entre línies un polsim de sinceritat que ens fa pensar que la presència de la mort en la vida de Montegudo fou més tangible en una època del que és normal, una malaltia?). És una mort personal, fidel, dolorosament fidel que ens atemoreix.

«Penèlope torna a Ítaca» s'inicia i s'acaba de la mateixa manera, amb una idèntica mirada talment un cercle que

s'obri i es tanca en el mateix punt. Aquesta Penèlope ja no és la que espera la tornada d'Ulisses fent i desfent el tapís, és una dona més vella, més sàvia, més desencantada, sap que la vida és un engany, tot és mentida menys la mort. Des de la saviesa que li ha donat el pas del temps, des d'eixe desencant que li ha provocat el fet de ser el centre d'un univers, Ítaca, rememora tots els esdeveniments del passat. Els ulls de Penèlope s'endinsen en els racons de la memòria i el seu esguard albira el desig d'alliberar-se de la mentida que li oferix el present. Els seus ulls són els de sempre, només l'esguard li ha canviat.

Manel Alonso

Sonoridad y nostalgia del verso victoriano

Una antología ofrece una muestra de los distintos registros, temas y tonos de Alfred Tennyson (1809-1892), Poeta Laureado muy popular entre los británicos, considerado –según A. Rivero, responsable de esta edición– «el más grande de los poetas posrománticos de Inglaterra».

LA DAMA DE SHALOTT Y OTROS POEMAS

ALFRED TENNYSON

EDICIÓN, TRADUCCIÓN Y INTRODUCCIÓN DE ANTONIO

RIVERO TARAVILLO

COL·LECCIÓN «LA CRUZ DEL SUR», 570

165 PÁGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALENCIA, 2002

Cuesta un poco, desde este agitado siglo XXI, volver la mirada para leer a Alfred Tennyson: es como si hubiera que acomodar el oído para escuchar con complacencia otros ritmos, otros tonos, otras cadencias; ha de hacerse un pequeño esfuerzo para reconocer el motivo que apenas se muestra, muy discreto, entre una forma brillante, ostentosa. Una vez ajustados los sentidos y ayudados de alguna información sobre el poeta, los gustos y modos de la época, es posible deleitarse con textos épicos, meditativos, y otros repletos de nostalgia por lo que se fue: tiempos, espacios, amores, amistad. A pesar de la buena intención y del esfuerzo, algunos poemas no se salvan: cuesta mucho disfrutar con, por ejemplo, «La carga de la Brigada Ligera», una «ardiente y viril elegía», como generosamente califica Antonio Rivero en su introducción, quien, además, ofrece en

las primeras líneas una definición precisa del escritor que ha traducido con esmero: «Si un poeta hubiera de resumir en su persona y obra el mundo de la Inglaterra victoriana, con sus grandezas y limitaciones, éste sería sin duda Alfred Tennyson (1809-1892)».

Rivero, citando a Cernuda, quien a su vez recoge palabras de Auden, resalta la «radical melancolía de Tennyson, que invadió toda su obra de añoranza y de un profundo sentimiento de pérdida» y valora, sobre todo, sus cantos a la amistad y a los amores truncados e imposibles: «Me envolveré en estériles palabras / como toscos ropajes contra el frío», escribe Tennyson cuando intenta, inútilmente, expresar en verso la aguda desdicha por la muerte de Arthur Hallam, su mejor amigo y crítico, a quien dedicó 131 poemas recogidos en el libro *In Memoriam A. H. H.* Muestras de la nostalgia de Tennyson por el pasado –personal o legendario– aparecen aquí y allá en muchos poemas: así, en «La margarita», a partir del encuentro casual de esta flor disecada entre unas páginas, rememora su viaje al sur, por tierras de Francia e Italia, acompañado de un amor que tampoco permanece. O en el excelso poema épico donde narra la muerte del Rey Arturo, la mirada final de sir

Bedevere –el último caballero– concentra la añoranza por un tiempo mítico que no ha de volver.

Pero es en la recreación de estampas naturales, presentes en casi todos sus textos, donde Tennyson muestra sus dotes de sonoro versificador: «El sauce palidece, tiembla el álamo,/ cae en sombras la brisa, y se estremece/ en esa ola que corre sin cesar/ a orillas de la isla por el río/ que fluye descendiendo a Camelot./ Cuatro muros y cuatro torres grises/ dominan un lugar lleno de flores,/ y en la isla silenciosa vive oculta/ la Dama de Shalott».

Esta edición bilingüe ofrece una muestra de los distintos registros y tonos de Alfred Tennyson, quien, según Auden, «tuvo quizá oído más fino que cualquier otro poeta inglés».

Arantxa Bea

Al·legoria del silenci

Una recreació de l'obra plàstica de Johannes Vermeer (Delft, 1632-1675) ens arriba de la mà i dels versos de Carlos Pujol (Barcelona, 1936) amb aquest volum que l'editorial Pre-Textos ens ofereix, amb la delicadesa i la correcció a què ens té acostumats.

LA PARED AMARILLA

CARLOS PUJOL

COL·LECCIÓ «LA CRUZ DEL SUR», 567

46 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2002

Recull de poemes nascuts de la contemplació del món a través de la mirada d'un pintor, Johannes Vermeer, artista holandès que buscà captar l'essència de les coses més senzilles a través de la seua escassa però interessant producció. Aquest enigmàtic pintor de Delft és considerat com un pintor d'escenes quotidianes, amb una lluminositat especial i un marcat interès per les estances serenes i silencioses. I és precisament aquest concepte tan sovintejat pel llenguatge poètic, el silenci, el que serveix de nexa d'unió entre imatge i paraula. L'un el pinta, l'altre l'escriu i li ret homenatge. Carlos Pujol pren la veu i la paraula, es converteix en la figura del pintor i ens interpreta les imatges pictòriques en primera persona. Ens hi dona una lliçó important: que res no pot ser més lloable que la recerca de la bellesa que amaga cada detall de la vida. La portada del volum a què fem referència és il·lustrada amb un dels retrats més representatius de l'artista, titulat Cap de noia i que trobem fet paraula a l'interior del llibre: «Es como si salieras de la noche / disfrazada por juego, y me mirases / haciendo una pregunta / inaudible. ¿Quién eres? / Reconozco la perla / y el temblor de tus ojos, / hasta el turbante de un azul zafiro / y amarillo limón; /

pero de ti prefiero no saber, / no sea que la vida que te he dado / sea también mi vida y su secreto».

Somnis i estampes de la memòria des de la casa de Delft, escenes de la vida quotidiana que no interroguen, que no demanen cap explicació sinó la meravella que provoca una imatge domèstica: «con la humildad serena / de quien no tiene rostro / ni ocupa más lugar, gloria ni estado / que una silla, costura y el silencio». Ens convertim així en espectadors insignificants d'un univers infinit encabit en la mirada. Assistim a la contemplació del no-res que fascina, de la carícia insistent de les coses que es repeteixen, de l'esclatxa que obri el temps sense arribar a vèncer-nos, de la mudesa d'uns ulls que observen, que dibuixen, que escriuen. La voluntat de pintar-ho i de dir-ho en aquesta conjunció magnífica. «Yo pintaba todo eso para hacer / una humana, pequeña eternidad».

Begonya Mezquita

Balanç provisional d'un ric itinerari poètic

Marisol González (Nules, 1962) és una de les veus poètiques valencianes més prolífiques i personals. Amb *Paraula de retorn* fa balanç de la seua dilatada trajectòria i ens ofereix una panoràmica del seu consistent i reeixit projecte líric.

PARAULA DEL RETORN. TRIA PERSONAL 1988-2000

MARISOL GONZÁLEZ FELIP

PRÒLEG DE MIQUEL MARTÍ I POL

COL·LECCIÓ «POESIA», 14

---

139 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

L'abundància i la dispersió –i, en el cas dels poemaris editats sota els auspicis d'algun ajuntament, la nul·la distribució– de la seua producció poètica feien difícil seguir-ne l'evolució i ponderar-la justament. Aquesta tria personal, que prescindeix de la seua estrena editorial *Els tolls de pluja són infinits* (1985) però que inclou versos de dos poemaris inèdits recents, *Lletres de Montbui* (1997) i l'obertament estellesià *Suite de València* (1998), ens permet de resseguir el disciplinat capteniment del seu discurs poètic on ara és senzill discernir dues etapes clarament diferenciades.

La primera, que abasta des de *Crònica de llunes* (1988) a *Mar d'heura* (1994) s'ordeix sobre el canemàs del desamor i de l'absència: l'autora traça, poemari rere altre, cercles concèntrics mirant d'aprehendre –de racionalitzar– el neguit i el dolor que la corprenen i que, a poc a poc i paradoxalment, esdevenen més serens i harmoniosos una vegada sotmesos a la formidable musicalitat dels versos i el recer protector de la metàfora. La pròpia autora s'adona repetidament de la capacitat taumatúrgica d'aquests poemes que creixen com monòlegs adreçats a la persona estimada i on el lector es veu immiscit, ben bé intrús, dins del flux confidencial.

La segona s'enceta amb *Papallones de dilluns* (1995) i, després d'un sobtat punt

d'inflexió amb les proses epigramàtiques, com una mena de lúcid dietari poètic, de *Paral·lelament a la fosca* (1996), es perllonga fins a *Pasqual* (2000). Tot i mantenir alguns dels trets característics de l'obra anterior –intensitat expressiva, influències ben assimilades (Estellés, alguns poetes del 27), un to general d'íntima sinceritat, presència constant de la quotidianitat– aquesta segona etapa es desplega sobre uns pressupòsits formals i ideològics força diferents: el tu a qui anaven adreçats els poemaris primerencs s'esvaeix i el lector deixa de ser un convidat de pedra per saber-se destinatari immediat del poema; la temàtica abandona els penosos viaranyes del desamor per assolir una pluralitat enriquidora; i, com assenyala oportunament Martí i Pol al pròleg, l'autora adopta una veu més coral, col·lectiva. Marisol González ha patit una mena de discriminació crítica positiva que, massa sovint, ha fet parar més atenció en la seua feminitat que en la seua poètica. Fóra bo que amb aquesta tria personal –i atenent la nodrida nòmina de poetesses amb què a hores d'ara comptem– hom deixara ja d'arreglar-la en l'enfilall presumptament excepcional de dones-poetes per atorgar-li la consideració a què el seu ric itinerari poètic la fa mereixedora.

Josep Vicent Frechina

Contenció suggestiva

Perquè res no ha estat maleït és el primer llibre de Roger Costa-Pau. Es tracta d'un recull de poemes extraordinàriament heterogeni. La concisió i la brevetat dels poemes que s'hi apleguen els converteixen en petites composicions summament suggestives.

PERQUÈ RES NO HA ESTAT MALEÏT

ROGER COSTA-PAU

EPÍLEG DE JAUME BOSQUET

I PREMI DE CREACIÓ POÈTICA PAIPORTA

COL·LECCIÓ «LA POESIA DE TÀNDEM», 6

60 PÀGINES

TÀNDEM EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Conec Roger Costa-Pau gràcies a les seues col·laboracions en les pàgines de crítica del suplement cultural de l'*Avui*, però no tenia ni idea que també fos poeta tot i que ha publicat alguns poemes en revistes i opuscles i el seu nom apareix antologat en reculls de poesia d'autors diversos: *Tenebra blanca* (Proa, 2001) i *T'estimo* (Eumo, 2002). *Perquè res no ha estat maleït* és el seu primer llibre, un recull de poemes que s'ha gestat a Girona entre 1998 i 1999, encara que, com ens confessa el mateix autor, alguns dels poemes que hi apareixen són d'anys anteriors i vénen, en bona part, de més lluny, concretament com a testimonis o recordatoris d'algunes vivències a l'illa de Skiros. També hi ha poemes que són deutors d'altres poetes, alguns de renom i d'altres de menys volada i reconeixement, que l'han influït a partir de la lectura de la seua poesia o a un nivell més personal i íntim. Tot plegat converteix *Perquè res no ha estat maleït* en un recull de poemes disperss i dispersos més que no en un poemari homogeni. La manca d'una marca personal de conjunt o d'unes línies mestres definides que ens permeten trobar un perfil comú entre els poemes que s'hi apleguen fan pensar que estem davant d'una autèntica miscel·lània, d'una mena d'antologia que no acaba de funcionar com un tot unitari. Pot-

ser l'autor tampoc no tenia la intenció d'escriure un llibre de poemes, de la mateixa manera que hi ha qui escriu poemes totalment independents i després les apleguen en poemaris només per imperatius editorials. És més, també és possible que l'heterogeneïtat temàtica i formal siga una característica volguda i que fins i tot arribe a esdevenir el segell personal d'aquest poeta. Però encara és massa aviat per arriscar-se a afirmar de manera contundent el que només és una simple apreciació fruit de la lectura del primer llibre de l'autor. Haurem d'esperar que Costa-Pau compte amb un corpus literari més extens per poder parlar amb seguretat sobre la seua poètica i per establir quins són els eixos bàsics sobre els quals fonamenta la seua concepció de la poesia, i això sense por de jugar-nos-ho tot a una sola carta ni d'espifiar-la d'una manera indigna i estrepitosa.

De moment, podem parlar de *Perquè res no ha estat maleït* com un recull de poemes que concentren en pocs versos una història i que descriuen en quatre paraules l'essència de les coses, dels sentiments, d'un moment o d'un paisatge. Aquest exercici de contenció i de concentració obliga el poeta a recórrer sovint a la simple insinuació, al simbolisme i, sobretot, a la suggestió imaginativa.

Sergi Verger

Tenir i partir

El present volum, en edició bilingüe anglès/castellà, aplega un total de 73 poemes de l'escriptor nordamericà John Updike (Shillington, Pennsilvània, 1932), més conegut com a autor d'exitoses novel·les, de reculls de relats breus i d'obres de crítica literària.

POEMAS

JOHN UPDIKE

PRÒLEG, SELECCIÓ, TRADUCCIÓ I NOTES DE
JOSÉ MARÍA MORENO CARRASCAL

COL·LECCIÓ «POESIA», 587

---

244 PÀGINES

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2002

L'eterna qüestió dels gèneres, a què una gran part de la crítica, tant la de caràcter utilitari com aquella altra amb pretensions més acadèmiques, se sol agafar com el naufragi a la fusta (en comptes d'acceptar el naufragi sense salvavides que comporta tot acostament a un text literari), pot arribar a extrems certament perniciosos quan s'entesta a encasellar un escriptor com a «novel·lista», «poeta», etc., i es pren a broma tota excursió fora de la casella prefixada. Quants escriptors no han estat víctimes d'aquests pretextos, d'aquests apriorismes miops! Sembla que John Updike ha hagut d'arrossegar també durant molt de temps aquella estranya fórmula segons la qual un bon narrador no pot ser sinó un poeta menor (i equivalents). A la confusió, que es dissipa amb una lectura atenta dels seus poemes, potser ha contribuït el fet que, sobretot en els seus inicis, l'obra poètica d'aquest paisà de Wallance Stevens discorre per allò que en la tradició anglòfona s'ha denominat *light verse* (o vers lleuger) per contraposició a una suposada poesia seriosa, o feixuga. Com que aquesta subdivisió genèrica no té, per sort, gaire predicament per les nostres latituds, farà bé el lector d'acabar els poemes seleccionats de John Updike sense manies per gaudir-los en la seua magnífica varietat de formes i mo-

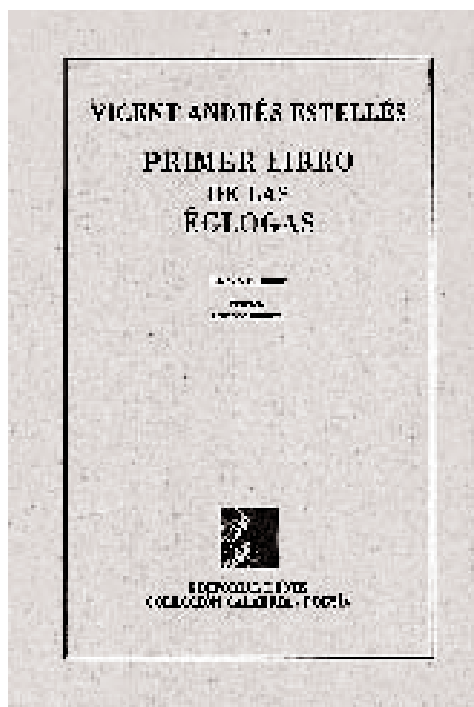
tius i descobrir-hi algunes autèntiques peces mestres (em permet suggerir en aquest sentit els poemes «Shillington», «Cavar», «El juego de la memoria» i «Gente de pueblo», per exemple).

L'obra poètica de John Updike comprén els poemaris *The Carpentered Hen* (1958), *Telephone Poles* (1963), *Midpoint* (1969), *Tossing and Turning* (1977), *Facing Nature* (1985) i el recent *Americana* (2001), als quals caldria afegir els *Collected Poems* publicats el 1993. A l'edició de José María Moreno, presentada en tres parts («Poemas escogidos 1953-1993», «Verso ligero» i «Americana 2001»), hi figuren alguns poemes inèdits. L'estricta composició verbal d'aquests poemes, que recorren sovint a formes estròfiques tradicionals, troba un correlat eficaç en les versions castellanques de Moreno Carrascal, forçosament més sinuoses i expansives, però de bella i precisa cadència. Des d'una mirada irònica i distanciada quallada en el pòsit de l'experiència, John Updike ens condueix amb particular saviesa per un paisatge de ciutats, d'aeroports i de memòria, com qui anota en el seu quadern de bitàcola els detalls multicolors del seu periple i sap que: «We have one home, the first, and leave that one. / The having and leaving go on together».

Manel Rodríguez-Castelló

Les èglogues del poeta valencià més venut i llegit en català de tot el segle XX, ara en castellà

Una amarga paròdia de les èglogues clàssiques, presenten l'aspra postguerra espanyola: trista, miserable i dolorosa, tant intel·lectualment com ètica. Antonio Moreno així ho ha sabut veure i n'ha fet la versió en un castellà elegant, sense retoricisme, tan directe, íntim i narratiu com volia el verb estellesià.

PRIMER LIBRO DE LAS ÉGLOGAS (1953-1958)

VICENT ANDRÉS ESTELLÉS

VERSÍO BILINGÜE D'ANTONIO MORENO

COL·LECCIÓ «CALABRIA/POESÍA», 44

85 PÀGINES

EDITORIAL DENES, VALÈNCIA 2002

L'obra ha estat traduïda amb una ajuda de la Conselleria de Cultura i Educació de la Generalitat Valenciana. És traducció de l'original «El primer llibre de les èglogues», dins *Recomane Tenebres*, Obra completa Volum I; Vicent Andrés Estellés, Eliseu Climent Editor, València 1972; col·lecció Tres i Quatre, núm 9.

El dibuix de la coberta és d'Antoni Miró, les fotografies d'Estellés pertanyen a l'arxiu Estellés i a J.V. Rodríguez. El dibuix interior, caricatura d'Estellés, és d'Ernest Méndez, 2002.

El volum consta d'una introducció firmada pel traductor A. Moreno, seguit de les vuit èglogues, de les quals se'n referencia el primer vers en valencià i castellà a l'índex.

Fa dos o tres anys Vicent Berenguer (poeta, traductor i editor d'Edicions de la Guerra) arribà a un acord amb l'editorial Denes i va nàixer la col·lecció «Ca-

labria/poesía». Berenguer dirigiria la col·lecció i Denes es feia càrrec del fons de poesia en castellà d'Edicions de la Guerra i d'Edicions Malvarrosa. Així, les obres de José Luís Parra, Quintín Cabrera, Max Aub, Juan Àngel Castaño, Miguel de Unamuno i Gabriel Celaya veien assegurada la seua continuïtat i l'editorial Denes reforçava la seua presència amb una col·lecció de poesia, que sempre comporta prestigi entre els lectors de bona literatura.

Doncs bé, ara s'afegeix a aquest fons una traducció de Vicent Andrés Estellés, el poeta valencià més venut i llegit en català en tot el segle xx. Per al 2003 serà la traducció castellana de *Ciutat a cau d'orella* a càrrec de Marc Granell, amb el títol de *Ciudad susurrada al oído*. Al 2004, la traducció d'*Horacianes*, també d'Estellés, a càrrec de José Luís Parra; i posteriorment, es preveu la publicació d'un text original recuperat d'Antonio Machado, *La guerra*, en el seu pas per València en 1937. «Calabria/poesía» publica poc, però selecte. En gran part són autors valencians o vinculats a València per la seua vida o per la seua obra, però també altres autors espanyols, amb l'objectiu comú de donar a conèixer una part de la poesia que no és de fàcil accés per al públic lector.

Es tracta, com diu el traductor a la introducció, d'una «lúcida reacció contra el encogimiento y la esterilidad artificiosa del neoclasicismo cultivado por los poetas garcilasistas» del grup «juventud creadora» i la seua revista Garcilaso, coetanis espanyols d'Estellés i amb els quals havia coincidit una part dels poemes del seu llibre *Donzell Amarg*, que suposem van ser elaborats en la seua estada a la capital d'Espanya, estudiant periodisme abans dels anys 50.

Ens agrada la versió de Moreno, per la visió de reconstruir el ritme del vers, més que no pas el metre; per la pureza i la simplicitat del seu castellà i perquè sap i coneix el nostre i seu Estellés de memòria. Però caldria demanar-li als responsables d'aquestes edicions una cura major en la composició del llibre: hi ha massa errades tipogràfiques imperdonables i una presentació física precària.

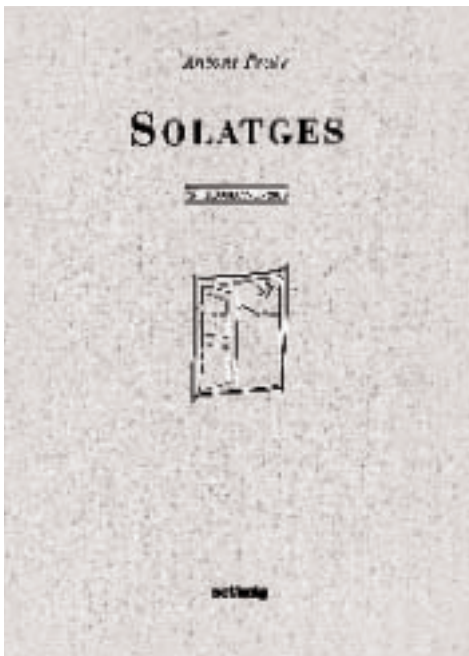
Francesc Collado

Viatge al fons de la paraula

Sis reculls poètics, d'èpoques diferents, a més d'un conjunt de poemes esparsos, configuren *Solatges*, aquest pòsit que la paraula i els anys han deixat en el poeta i on, a mena d'espill o mar interior, es retroba i es significa.

SOLATGES.ANTOLOGIA 1981-2000

ANTONI PRATS

COL·LECCIÓ «TRAÇ», 5

---

103 PÀGINES

EDITORIAL SET I MIG, BENICULL DEL XÚQUER, 2002

Antoni Prats busca al fons de l'aigua, al si del riu i de la vida, els més diversos camins per expressar el seu viatge particular com a pelegrí de la paraula, tot submergint-se en evocacions remotes de la mar, del taronger i dels poetes àrabs, elements que defineixen sensuïtats i sensibilitats ben pròpies del nostre poble.

Prats inicia la seua travessia poètica en un temps en què escriure en valencià era ben bé testimoniatge d'una lluita. Així els seus primers poemes antologats, pertanyents al llibre *Epigrammata*, foren escrits a començaments de la dècada dels setanta. El poeta assumeix la veu en la llarga nit del seu poble, «bevent l'inabastable mar pels ulls/...car sols el mar reïx d'aquesta ferum». Les referències i connotacions estellesianes són ja ben presents en aquest primer recull. Un dels poemes està dedicat expressament al poeta de Burjassot, el titulat «Catul», amb una clara i intencionada

intertextualitat que delata la lectura apassionada que Antoni Prats ha fet de l'obra de Vicent Andrés Estellés.

En *L'illa del riu*, a banda de la influència estellesiana, l'autor introdueix referències a la poesia àrab valenciana, i connecta el paisatge i la flaire de tarongina amb un exquisit i sensual lirisme. Cal destacar d'aquest conjunt el poema subtitulat «Flor de taronger»: «Blancs corsers desbocats cavalquen aures,/ assetgen els ravals, i tot bleixant/guanyen els murs i munten les teulades./ Lassos per fi, es vessen als carrers/ com una boira o borriçol dolcíssim». Dins la mateixa atmosfera lírica es troben poemes com: «Casida a Wal-lada» i «Elegia de l'illa negada», ambdós autèntics homenatges als poetes àrabs Ibn al-Zaqqaq i Ibn Khafaja, els textos dels quals, segons el professor Tomàs Llopis, se situen en la base de la nostra sensibilitat, tant vital com literària.

Dic el teu nom és un poemari on, curiosament, es poden trobar paralel·lismes amb el darrer Estellés de *Sonata d'Isabel*. En paraules del també poeta Emili Rodríguez-Bernabeu, «suposa un canvi estilístic acomplert i un canvi temàtic». («¿Hi hagué un abans/ o havia estat de sempre/ al si del riu, clarificant-se,/ el nom dins d'un estoig?»).

En *El barranc i els còdols* la paraula poètica pren un to reflexiu, quasi filosòfic, sense abandonar els temes que han estat presents en les obres anteriors: «El teu país és una runa satisfeta./ I has après que l'adéu serà molt fred, / com el bac dels orígens». (...) «Déu va acabar essent un prisma/ tot transparent de fred».(...) «Hi ha una altra vora, tanmateix,/ on ningú mai no arriba./ Per això, Ulisses,/ et xiulen les orelles».

A *Vora el silenci*, Premi Jaume Bru i Vidal 1998, el lector de la present antologia troba un punt d'inflexió en l'obra d'Antoni Prats. «A poc a poc, esmussant el silenci,/ ha vençut la paraula». És, sens dubte, el llibre més original de l'autor, i també el de més força lírica. Antoni Prats ha tancat el cercle de la seua poesia anterior i esdevé un poeta nou: «Hi ha encara al cor de l'home/ la llavor incorrupta,/ el dia i l'hora per al somni». Finalment, a *Quadern de Benimaquia* els pensaments del poeta prenen forma de haikú, i la bellesa, el sentiment i la vida es condensen en aquests petits agrupaments de versos, que no resten, en absolut, intensitat a l'expressió poètica.

Marisol González

Una mà que escriu des del cor

Escrit com una gran obra elegíaca, aquest segon llibre de Pilar González España conté un alt grau de veracitat a l'entorn de l'experiència de la soledat i del silenci a què ens aboca el curs del temps. Una poesia de la precisió i de la sensibilitat amb rostre humà.

UNA MANO ESCONDIDA EN UN CAJÓN

PILAR GONZÁLEZ ESPAÑA

PRÒLEG DE GERMÁN MOLERO, EPÍLEG D'ÀNGEL ZAPATA

COL·LECCIÓ «HOJA POR OJO», 17

80 PÀGINES

GERMANIA, ALZIRA, 2002

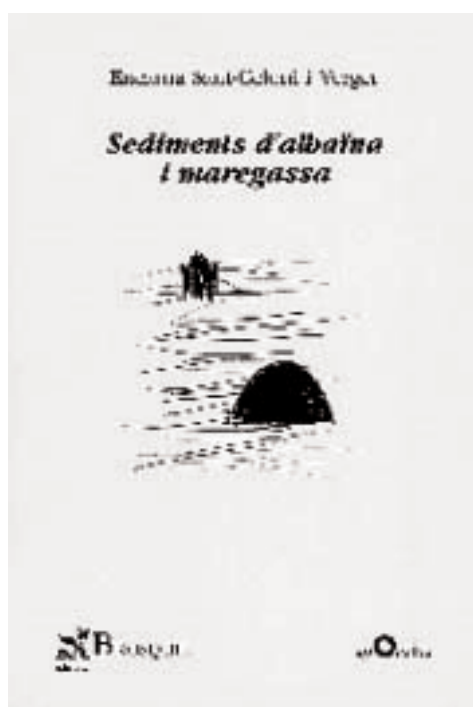
Probablement ens trobem amb un llibre francament original que va més enllà de la veneració per la paraula i pel tòpic a l'ús. Sovint, en molts llibres, aquest concepte pot arribar a nivells en els quals les especulacions s'eleven fins al punt que no troben aturador. Això és una prevenció necessària, perquè davant aquest segon llibre de Pilar González, amb un títol tan inquietant, cal remarcar que les al·lusions a les paraules, al silenci i a la soledat tenen un sentit, ja que això és el que provoca l'escriptura, un origen que ara concerneix a la poeta. En trobem, doncs, amb l'expressió d'un lúcid món sensorial que és, com déiem, la conseqüència d'alguna cosa, la vida, és clar; la vida viscuda i sentida, que ja és alguna cosa més concreta. Els precedents, poc importa, no s'expliciten ací, perquè la voluntat és donar constància d'un buit o anhel d'acceptar que el paisatge està dominat per la soledat, el silenci, les paraules com a única constatació. I construir un món nou, una nova visió on orientar-se, trobar un sostre, o un sòl, no exactament material, potser és un dels objectius de l'escriptura d'ara tan vinculada a la memòria. Parlem doncs d'una poesia de les entranyes, construïda per a deixar constància que els humans estem, en gran part, constituïts d'absència i de malenconia,

probablement enyor. I la rica morositat sensorial que domina el discurs, l'aportació de les dades que ha pogut retenir la memòria, ara, de sobte, aconsegueixen ocupar la consciència del lector per a establir subtils fils entre el text i les seues connotacions, les paraules, la soledat o el silenci que intueix en el món, i posarnos davant la continuació del temps, del temps més individual. Les diferents veus que intervenen en el text, potser encara augmenten més aquest efecte d'implicar-hi el lector en aquesta commovedora veu poètica que únicament s'esforça, amb una elegància i una serenitat singular, a declarar l'estat de la corporeïtat, que «el seu cos té la mida justa de la seua ferida». Una escriptura elegíaca que revela el sentir, però també l'entendre, que l'individu en general potser està abocat a aquesta condemna; que el llibre estiga dedicat «als sols» no és només significatiu, és, acabat de llegir, una evidència, però bella i monstruosa. Amb aquests conceptes i les diferents veus del text, com l'ordit i la trama, l'autora ha aconseguit quedar-se en un costat i fer que el lector siga interpret, és clar que aproximativament, en un paisatge d'una reiterada atmosfera cap a endins d'un món repetit que per això parla de la memòria, la soledat, el silenci i les paraules.

Vicent Berenguer

Els estadis de l'amor

Encarna Sant-Celoni ha dotat el seu nou poemari d'una estructura molt elaborada que relata el periple íntim d'una passió. El llibre es mou entre la calma de l'enamorament submís de qui no plany esforços, i la maregassa d'una tempesta emocional.

SEDIMENTS D'ALBAÏNA I MAREGASSA

ENCARNA SANT-CELONI I VERGER

POEMA INTRODUCTORI DE MARIA FULLANA

COL·LECCIÓ «POESIA», 9

93 PÀGINES

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2002

Ja fa sis anys de la publicació de l'últim llibre de poesies d'Encarna Sant-Celoni, *Dèria i fal·lera* (La Forest d'Arana, València, 1996); molt de temps per al ritme aclaparador de l'edició actual, el necessari, però, per a la maduració pausada d'una creació com *Sediments d'albaïna i maregassa*. Aquest és el quart poemari de l'escriptora, tertuliana fidel de la Forest d'Arana que, a més de les obres esmentades, ha participat en nombrosos llibres col·lectius de poesia i ha publicat *Sénia de petits vicis* (La Forest d'Arana) i *Arran de pantomima* (Amós Belinchón).

En *Sediments...*, esprem i modela el català amb habilitat per adaptar-lo a les capritxoses formes dels sentiments íntims. Sovint empra verbs en futur, construccions condicionals: «Si m'engolires d'un glop/no podries ni alear», omple els seus mots de promeses i de possibilitats. Així la seua poesia es mou còmoda en el lloc del potencial,

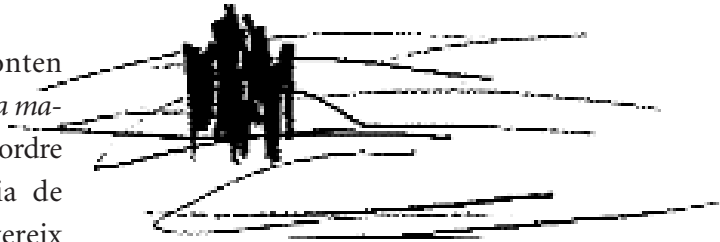

lluny del present, s'instal·la en el desig. Tot i poder ser definida, a causa de la implicació de les vivències del jo, com lírica en estat pur, els versos de Sant-Celoni estan estructurats de manera que inciten a una reconstrucció narrativa. El llibre es divideix en quatre parts, numerades en sentit decreixent, del 4 al 1: *nivell mareal*, ALBAÏNA; *nivell litoral*, MAREJADA; *nivell batial*, MAROR i *nivell abissal*, MAREGASSA. Un últim apartat, sense numerar, titulat *roca mare* SOTRAGADA, amb només la silueta negra d'un pany, tanca la simetria del text que està introduït pel poema «Clau» de Maria Fullana.

Els poemes, com els apartats, contenen cap arrere: LVI, LV, LIV... fins la *roca mare*, on apareix la sotragada. Aquest ordre es converteix en una evidència de l'inexorable pas del temps i suggereix una història anunciada, un destí inexcusable, o també, el reflex d'un espill. El primer nivell presenta un amor en calma, alimentat per la donació, que va complicant-se a mesura que cauen les pàgines. A la maror, es pregunta retòrica: «Per què aquest esclat de baralles/ a l'endemig de verbs eternals/ que, l'olor i tot, fan indeleble?», encara que el final d'aquest capítol anuncia que encara «podríem creure'ns la mentida que s'ha estés una drecera entre la teua illa

i la meua». El nivell abissal, la maregassa, es ple de poemes d'una bellesa emocionant. La poeta passa de la rancúnia (IX): «Odie el teu nom» a la resignació (V) i conclou amb la constatació del poema I: «Milers d'aromes sotjant-me pertot, i encara no m'ha estat concedit oldre'n la teua.», i amb el vers d'Ausiàs, «...perquè d'Amor me veig tancada porta...». El poemari de Sant-Celoni és un viatge intens i amarg cap al desamor a través de tots els seus complicats estadis.

Imma Gandia

El sentido verdadero del camino

Juan María Calles (Cáceres, 1963) es Doctor en Filología y autor de los siguientes libros de poesía: *El peregrino junto al mar* (1987), *Silencio Celeste* (1987: premio Adonais), *Extraño Narciso* (1992), la antología *Kairós* (1997) y la plaquette *El ruedo ibérico* (2002).

VIAJE DE FAMILIA

JUAN MARÍA CALLES

PRÓLOGO DE JOSÉ LUIS VILLACAÑAS

COL·LECCIÓ «SERIE MAIOR», 2

100 PÁGINES

FUNDACIÓN MAINEL, VALÈNCIA 2002

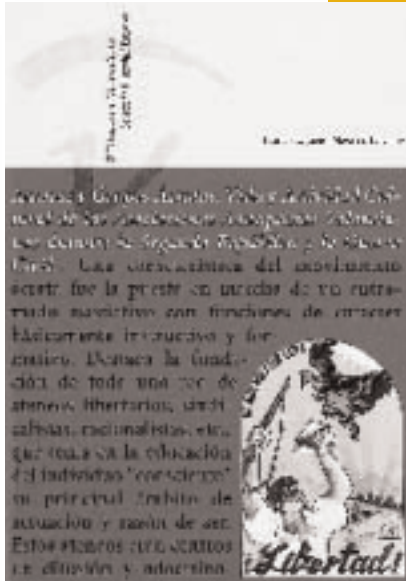
He seguido la poesía de Juan María Calles desde que sus versos presagiaban el futuro de un primer libro. Siempre he visto en sus poemas un sujeto poético desplazado de su tierra y que, por tanto, se siente un tanto extranjero, un «extraño Narciso» a quien la deriva ha llevado a otras playas en las que sobrevivir al naufragio. En sus versos siempre hay alguien que está en un lugar distinto al de su alma, pero que busca el orden agredido en lo que le rodea: la naturaleza, el espacio o la familia. Y también aquí aparece el otro, el doble o el desdoblamiento, que «es un desconocido que me ignora». Sin embargo, en *Viaje de familia*, anclado en lo que ya es suyo —ya ha hecho suyo— eleva al primer plano la importancia de lo que está por descubrir: la certeza de otro mundo, inundado de catolicismo es verdad, y, por ello, enfrentado a lo que los sin fe llaman destino. El camino, machadiano como el espacio y el tiempo que inundan los poemas de Juan-María Calles, es también aquí heredado; por lo tanto un eslabón, correa de transmisión de lo revelado, bañado de recuerdo y de evocación del ámbito maternal que se proyecta más allá de lo que ya es presente. De ahí que, buceando en el porvenir, «todo lo que ha empezado ya no importa» y lo verdaderamente necesario es lo que aún no ha sido.

Por otra parte, el «viaje» tiene una escala desde la que se reinicia, se reactiva y se le da sentido al conjunto de poemas del libro. Y ello se justifica con claridad precisamente en el poema «Viaje de familia» —que da título al poemario—. Allí se deja ver el sujeto poético enamorado y al poeta homenajeando el momento crucial de entregar la fidelidad a quien habrá de ser su compañera; en el mismo momento en el que se percibe también la sensación del acierto al haber encontrado esa indeleble compañera de viaje que despierta el «deseo de ser padre» y hace crecer la posibilidad de ver en sus descendientes el tiempo repetido de su infancia luminosa en la que lanzar piedras al agua constituía adueñarse del mundo, un mundo clausurado por el tiempo pero no por la memoria que invita al recuerdo y a la evocación.

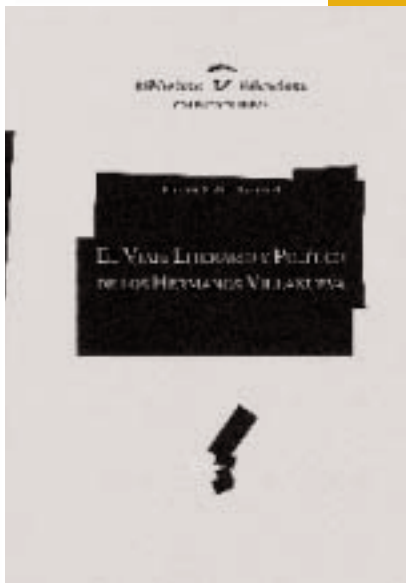
Por último, no se olvida el viajero de dar gracias a Dios por la travesía que se cumple y que el poeta ve reflejada en el espejo del poema, el mismo que no ofrece la imagen literal de su pensamiento. Sin duda, *Viaje de familia* es un poemario excelente en el que la sinceridad aflora para dar a entender cómo lo importante es el camino, pero también otorgarle un sentido al trayecto: llámese verdad, fe, necesidad o causa final.

Pasqual Mas

Una característica del movimiento ácrata fue la puesta en marcha de un entramado asociativo con funciones de carácter básicamente instructivo y formativo. Destaca la fundación de toda una red de ateneos libertarios, sindicalistas, racionalistas, etc., que tenía en la educación del individuo «consciente» su principal ámbito de actuación y razón de ser. Tampoco conviene olvidar la actividad de determinados grupos y núcleos de Juventudes Libertarias, Mujeres libres, etc., también con una orientación cultural importante.

Del importante legado de los Villanueva, Soler ha elegido para su glosa el *Viaje literario a las Iglesias de España*. Es obra conjunta que quedó inacabada, pero demostrativa del tesón y esfuerzo erudito de nuestros ilustrados, cuya trayectoria, en muchos casos plena de contradicciones, intentó siempre adaptarse a las circunstancias cambiantes de un tiempo difícil sin olvidar su objetivo último de hacer del pueblo, nación.

*Un focus cultural de la nostra
Comunitat Autònoma*

MAX AUB: PRIMER TEATRO VOL. VII-A.
MAX AUB: TEATRO BREVE VOL. VII-B.

Nos encontramos ante las primeras formulaciones de una manera de escribir teatro que Max Aub desarrolló con solvencia a partir de los años cuarenta. Y no sólo esto: comprenderemos el interés que bastantes de estas obras despertaron en los cincuenta y sesenta entre dramaturgos, críticos, historiadores del teatro e, incluso, entre los jóvenes renovadores de la escena. Interés que, así lo pensamos, continúa siendo plenamente justificado en la actualidad.

Se recogen en este volumen las ponencias del congreso celebrado en Roma en julio de 2001. El encuentro reunió un conjunto de especialistas en tres áreas de conocimiento: historia del arte, literatura y filosofía, con el fin de intercambiar conocimientos y debatir puntos de vista sobre las ideologías estéticas y los productos literarios y artísticos del siglo XIX al siglo XX, acercándose desde distintas perspectivas al conocimiento de esa época que, por muchas razones, puede ser considerada precedente de la nuestra.

